

Bijlage addendum 2022:
**Actualisering trends en
ontwikkelingen 2022**

Na actualisering COA Meerjarenstrategie 2020–2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Trends	6
Trend 1 Het absolute aantal vluchtelingen wereldwijd blijft toenemen	6
Trend 2 Aanhoudende onvoorspelbaarheid instroom in Europese Unie en Nederland	6
Trend 3 Het internationale speelveld steeds dominanter	6
Trend 4 Decentralisatie: meer verantwoordelijkheden van Rijk naar lokale overheid	7
Trend 5 Conjuncturele vastgoedmarkt	8
Trend 6 Krapte op de arbeidsmarkt	9
Trend 7 Verminderd draagvlak; Polarisation binnen de maatschappij neemt toe	9
Trend 8 Horizontalisering: van overheid naar nevenheid	9
Trend 9 Digitalisering en technologisering veranderen de maatschappij en het werk	10
Trend 10 Duurzaamheid hoog op de agenda	11

1. Inleiding

De meerjarenstrategie COA 2020 – 2025 (MJS) is in september 2020 gepubliceerd. In de daarbij vastgestelde jaarcyclus van de meerjarenstrategie is opgenomen dat jaarlijks de verschillende onderdelen worden voorzien van een actualisering. De actualisering vindt dit jaar voor de tweede maal plaats, de voorgaande actualisering heeft in 2021 plaatsgevonden.

Inleiding

In dit document worden de ontwikkelingen (1.4) en de trends uit hoofdstuk 3 van de meerjarenstrategie COA voorzien van een actualisering. De actualisering is in twee stappen uitgevoerd. In de eerste stap is bekeken of er nieuwe trends of ontwikkelingen zijn die toegevoegd konden worden aan de bestaande set. In de tweede stap zijn de trends en ontwikkelingen op inhoud bekeken door de experts.

De constatering is dat de trends, zoals genoemd in de MJS, nog steeds dekkend zijn voor de omgeving van het COA. Op de ontwikkelingen zijn wel enkele aanvullingen gekomen, zoals de oorlog in de Oekraïne, de economische en financiële situatie van Nederland en het tekort aan kwalitatieve opvangcapaciteit.

Vervolg

Bij de beschrijving van de trends wordt iedere trend apart beschreven. Een interessante toevoeging is dat we gaan bekijken in welke mate trends elkaar kunnen versterken als het gaat om de impact op het COA. Het plan is om dat uit te werken middels één of enkele scenariosessies in de tweede helft van 2022 met een aantal experts van het COA en uit onze omgeving.

Ontwikkelingen

In deze paragraaf wordt een aantal relevante ontwikkelingen nader toegelicht. Ontwikkelingen die in de meerjarenstrategie COA 2020 – 2025 en de actualisering 2021 benoemd zijn, zijn intussen minder actueel en worden niet meer toegelicht: of omdat ze zijn geïmplementeerd (Organisatie-inrichting COA 2020, Vroege integratie en participatie) of omdat ze een meer continue karakter hebben en daarmee verwerkt zijn of worden in de operationele doelen (Flexibilisering asielketen, Veiligheid bewoners, medewerkers en omgeving, Rapporten WaU, POK en TcU) of omdat ze worden behandeld in de trends (Internationalisering).

Oorlog in Oekraïne

De oorlog in Oekraïne en de daarop volgende migratiestroom is een belangrijke ontwikkeling om te noemen. De oorlog heeft effect op vele gebieden. Zoals het aantal ontheemden die vanuit Oekraïne naar Nederland komen en vluchtelingen die naar Nederland komen als gevolg van het gebrek aan voedsel, door de afsluiting van havens. Ook de prijsstijgingen van brandstof en voedsel hebben gevolgen. Daarbij komt de wijze waarop de opvang voor Oekraïners is georganiseerd. Het Kabinet heeft er organisatorisch voor gekozen de eerste opvang van Oekraïners door gemeenten, onder aansturing van de veiligheidsregio's,

te laten organiseren. Hierbij spelen het Rode Kruis en Vluchtelingenwerk Nederland ook een rol. Later is het de bedoeling dat de speciaal hiervoor opgerichte Nationale Opvang Organisatie de opvang gaat overnemen. Dit onderwerp wordt uitgebreider uitgewerkt in een thema dat op een later ogenblik opgeleverd wordt.

Economische en financiële ontwikkeling Nederland

Het actualiseren van de trends vindt plaats in een onrustige tijd met veel onzekerheden. Terwijl de wereld herstellende is van de jaren waarin corona het leven domineerde, heeft zich een volgende ingrijpende crisis aangediend. De oorlog in Oekraïne heeft wereldwijd enorme impact. Ook in Nederland worden we hierdoor geraakt. De oorlog en de naweeën van corona zorgen nu voor een hoge inflatie, met name veroorzaakt door hoge energieprijzen, en stijgende rente. Dit zorgt voor een dalende koopkracht voor iedereen en vooral voor de huishoudens met een laag inkomen en een slecht geïsoleerde woning. De oplopende rente leidt tot hogere lasten op leningen voor zowel burgers, bedrijven als overheid. Dit zal mogelijk tot budgettaire problemen leiden bij de overheid. Het CPB gaat voor de komende jaren nog wel uit van een economische groei maar op een lager niveau dan eerder werd verondersteld en met een hogere inflatie. In het scenario dat de energieprijzen langdurig op een hoog niveau blijven als gevolg van de oorlog in de Oekraïne zal de inflatie verder oplopen en de economische groei lager uitkomen met een korte recessie in 2022.

Als gevolg van de hoge kosten van de corona-periode en tegenvallers op de begroting van het Kabinet zal de komende periode naar alle waarschijnlijkheid minder financiële ruimte zijn voor de uitvoering van de taken van het COA. Dat maakt het belangrijker keuzes te maken en prioriteiten te stellen.

Regeerakkoord & gemeenteraadsverkiezingen

Het Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van VVD, D66, CDA en ChristenUnie is op 15 december 2021 gepresenteerd. Tijdens de formatie-gesprekken is het COA erin geslaagd de boodschap inzake 'Opvang met draagvlak en Flexibilisering' over te brengen. Het regeerakkoord bevat nadrukkelijke aanknopingspunten inzake stabiliteit van zowel de keten als het COA. Hoewel er in de teksten van het regeerakkoord geen concrete invulling wordt gegeven aan de terminologie, worden er wel concrete middelen toegekend inzake stabiliteit van de keten en specifiek ook COA.

De gemeenteraadsverkiezingen van 2022 worden getekend door een historisch lage opkomst van circa 50%. In de uitslagen van de verkiezingen is te zien dat de verschuiving van landelijke naar lokale partijen zich verder doorzet. Op moment van schrijven is het beeld dat in veel gemeenten de uitslagen zodanig zijn dat nieuwe coalities moeizaam tot stand komen of zijn gekomen. Van de coalities die 20 mei gevormd waren, zijn de lokale partijen, in lijn met de verkiezingsuitslag, sterk vertegenwoordigd in de colleges:

39 procent van de wethoudersposten is voor lokale partijen, aldus een onderzoek van de NOS. Op basis van de informatie die we uit recente contacten hebben opgedaan met de gemeenten en het doornemen van enkele coalitieakkoorden van gemeenten kan aangegeven worden dat kleinschalige opvang een onderwerp is dat leeft binnen gemeenten.

Tekort aan opvangcapaciteit in combinatie met een grotere behoefte aan personeels- en opvangcapaciteit

Uiteraard is het huidige tekort aan (kwalitatieve) opvangcapaciteit en de voorziene grotere vraag naar opvangcapaciteit en -personeel een ontwikkeling die impact heeft op onze uitvoering en het verwezenlijken van de doelen uit de meerjarenstrategie. Het tekort heeft diverse oorzaken, en brengt een hoge werkdruk en onrust met zich mee voor medewerkers in alle lagen van het COA en voor samenwerkingspartners van het COA. Daarnaast kunnen we op onze (crisis)noodopvanglocaties in veel gevallen niet de gewenste kwaliteit van opvang en begeleiding bieden en dat is niet waar het COA voor staat. Deze situatie heeft invloed op ons dagelijkse werk, en maakt dat we keuzes moeten maken en prioriteiten moeten stellen, ook in het realiseren van doelen. Er staat hoge druk op het realiseren van kortetermijnoplossingen en er is weinig ruimte (tijd en aandacht) voor lange termijn doorontwikkelingen zoals de digitale transformatie en een stabiele vastgoedportefeuille. De organisatie heeft, begrijpelijkerwijs, de focus op de korte termijn, terwijl behoefte is aan een gedegen toekomstbestendige oplossing. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat

het werven van gekwalificeerd personeel steeds lastiger wordt in de huidige arbeidsmarkt.

De opgave om ook dit jaar de capaciteit flink uit te breiden door de verwachte ontwikkeling op de bezetting zal de zoektocht naar opvangcapaciteit en personeel nog uitdagender maken. Er wordt een significante groei aan benodigde opvangcapaciteit verwacht met daaraan gekoppeld honderden vacatures.

Organisatieontwikkeling

Medio 2020 is het COA gestart met een andere organisatiestructuur. Door de coronacrisis, de hoge instroom en het werken vanuit huis, was er weinig aandacht voor de ontwikkeling van de organisatie en het realiseren van de meerjarenstrategie. De belangrijkste aanbeveling uit de eind 2021 uitgevoerde tussenevaluatie is: “maak meer tijd vrij, in alle lagen van de organisatie, voor reflectie en organisatieontwikkeling. Dat betekent ook: realistische overwegingen maken en prioriteiten stellen met betrekking tot de huidige crisissituatie.” Verder zijn aanvullende aanbevelingen geformuleerd voor de verdere organisatieontwikkeling:

1. Ontwikkelen leiderschap, gedrag en cultuur
2. Ontwikkelen rol- en taakverdeling bestuur en directie
3. Implementatie stakeholdermanagement
4. Opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap
5. Overige aandachtspunten

Het directieteam en het bestuur hebben er voor gekozen, in verband met de huidige druk op de uitvoering, aan een aantal thema's (zoals ontwikkelen leiderschap, gedrag en cultuur) te gaan werken en andere thema's minder intensief of later op te pakken. Tegelijkertijd leidt de huidige druk op de capaciteit tot tijdelijke aanpassingen in de structuur van het COA middels de vorming van een programmadirectie.

Einde coronabeperkingen?

De maatschappij lijkt in 2022 op een andere manier om te gaan met de gevolgen van corona. “Nederland is weer open”, zo meldt Rijksoverheid.nl. De insteek van maatregelen is, zo het zich nu laat aanzien, meer gericht op het open houden van de maatschappij en gericht op bepaalde groepen.

De eerdere beperkingen hebben ons werk sterk beïnvloed in de afgelopen (ruim) twee jaar. Het is nog onzeker wat voor een effect een volgende coronagolf heeft op het gebied van nemen van (beperkende) maatregelen, inzetbaarheid van personeel, etc. Naast beperkingen heeft de coronapandemie ook weer nieuwe ontwikkelingen met zich meegebracht of versneld, zoals hybride werken, waartoe we ons als organisatie zijn gaan verhouden.

2. Trends

Trend 1 Het absolute aantal vluchtelingen wereldwijd blijft toenemen

Terugblik op de beschreven trend

Aan de grote lijn van deze trend is, helaas, nog niets veranderd, zoals ook te zien is in de cijfers van de UNHCR. Voor het eerst is de grens van honderd miljoen vluchtelingen gepasseerd, onder andere als gevolg van de situaties in de Oekraïne, Ethiopië, Afghanistan, etc. Voor een inschatting van ontwikkelingen in landen van herkomst die het meest relevant zijn voor Nederland en ontwikkelingen in Europa wordt verwezen naar de migratieradar die ieder tertaal onder leiding van IND wordt opgesteld.

Hoe raakt deze trend het COA?

Meer ontheemden wereldwijd betekent meer asielzoekers wereldwijd en dus naar alle waarschijnlijkheid ook meer mensen die asiel aanvragen in Europa de komende jaren.

Trend 2 Aanhoudende onvoorspelbaarheid instroom in Europese Unie en Nederland

Terugblik op de beschreven trend

De trend dat de instroom in Nederland onvoorspelbaar is, is ongewijzigd. Voor het beeld van deze trend op de langere termijn is vooralsnog geen wijziging voorzien. Ook de verschuiving in samenstelling van de instroom in Nederland (relatief veel kansarme asielaanvragen) is nog steeds zichtbaar. De oorlog in de Oekraïne laat onder andere zien hoe moeilijk voorspelbaar geopolitieke ontwikkelingen en de gevolgen daarvan in migratiestromen zijn.

Hoe raakt deze trend het COA?

Voor een inschatting van de aantallen die in Nederland asiel aanvragen wordt verwezen naar de Meerjaren Productie Prognose (MPP). De wijziging van de samenstelling van de instroom en de mate waarin er perspectief is voor een toekomst in Nederland kan impact hebben op de wijze waarop het COA de asielzoeker begeleidt.

Trend 3 Het internationale speelveld steeds dominanter

Terugblik op de beschreven trend

Het internationale speelveld blijft onverminderd een belangrijke factor in het beleidsmatige en bestuurlijke deel van het migratiedomein.

Een Europese Unie met twee gezichten

In de lichte toetsing van de ontwikkelingen en trends 2021 is geconstateerd dat de EU harmonisatie zoekt op het migratiedossier door te werken aan Gemeenschappelijk Europees Asiel Systeem, maar dat daar nog onvoldoende voortgang in wordt geboekt. Hierdoor komt een geharmoniseerde aanpak van migratie nog onvoldoende van de grond. Tegelijkertijd is de constatering dat de EU wel eensgezind is in het bewaken van de buitengrenzen van de Europese Unie. Deze worden steeds verder versterkt en de operationele capaciteit van Frontex wordt geleidelijk fors uitgebreid. Aan de andere kant heeft de aanpak van de migratiestroom vanuit Oekraïne ook laten zien dat gezamenlijke beleidsvorming goed mogelijk is.

Inmiddels is EASO omgevormd tot de European Union Agency for Asylum (EUAA). Dit agentschap heeft meer

mandaat en de ambitie om ook slagvaardiger en met meer impact actief te zijn in gebieden waar migratiedruk is. Een belangrijk middel hiervoor is de oprichting van een internationale reserve pool, waarvan het de bedoeling is om mensen snel en kortstondig in te zetten. Tegelijkertijd heeft EUAA langer lopende missies in verschillende (buitengrens) lidstaten waarvoor ook bij andere lidstaten ondersteuning gevraagd wordt middels experts.

“Het gebruik van migratie als geopolitiek drukmiddel door landen aan de buitengrenzen”, zoals gesteld in het Strategisch Omgevingsbeeld 2021, is en zal actueel blijven, waarbij de situatie rondom Wit-Rusland in het afgelopen jaar een exemplarisch voorbeeld is.

Tegelijkertijd lijkt er ook een beweging te zijn om migratie integraler te bekijken en aandacht te hebben voor legale migratie, waaronder arbeidsmigratie. Het aandeel mensen in de werkzame leeftijd ten opzichte van mensen in de niet-werkzame leeftijd – de zogeheten ‘demografische druk’ – neemt naar verwachting de komende dertig jaar toe in Europa. Wellicht heeft dit de Europese Commissie aangezet om een nieuw werkgelegenheidsplan te presenteren. Daarin wordt voorgesteld om mensen uit landen als Marokko, Egypte en Tunesië voortaan makkelijker een werkvergunning in de EU te geven.

1 Strategisch Omgevingsbeeld 2021

Hoe raakt deze trend het COA?

De beleidsmatige wijzigingen in Europees verband kunnen impact hebben op de wijze waarop Nederland en het COA de opvang vormgeven, zowel in Nederland als binnen EU-verband. De oprichting van de Asylum Reserve Pool door EUAA betekent dat we er ons op moeten voorbereiden dat meer medewerkers van het COA (tijdelijk) werken in andere lidstaten. Ook blijft de meer strategische inzet van experts van het COA ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van de opvang in diverse lidstaten van belang.

Trend 4 Decentralisatie: meer verantwoordelijkheden van Rijk naar lokale overheid

Terugblik op de beschreven trend

In de afgelopen jaren is er sprake geweest van een decentralisatie van verantwoordelijkheden van de Rijksoverheid naar lokale overheden, zoals bijvoorbeeld de jeugdzorg. De coronacrisis is te markeren als een periode waarin er sprake was van veel centrale sturing door het Rijk, en ook in andere dossiers is een stevige rol van het Rijk zichtbaar of gevraagd. Denk aan het woondomein, het stikstofdossier, het klimaatdossier of de migratieketen waar eind 2021 een aanwijzing werd ingezet en waar decentrale overheden expliciet vragen om een dwingend juridisch instrumentarium. Ook het coalitieakkoord 2021–2025 (‘Omkijken naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst’)¹ bevat een passage die een stevige positie van de Rijksoverheid ten opzichte van decentrale overheden toont; daar staat dat in bepaalde gevallen de Rijksoverheid “gebruik kan maken van de mogelijkheid een aanwijzing te geven aan mede-overheden”. Voorzichtig wordt de uitspraak geponeerd dat er misschien wel een einde is gekomen aan het tijdperk van decentralisaties.

Hoewel de vraag om centralere sturing lijkt toe te nemen, kampt de overheid ook met een uitdaging op het gebied van vertrouwen. Het vertrouwen in de landelijke politiek is

gedaald tot 37% en slechts 30% van de Nederlanders heeft (veel) vertrouwen in de landelijke overheid. De opvang van asielzoekers is een verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid waarvoor lokaal (bestuurlijke) draagvlak noodzakelijk is, het lage vertrouwen in de Rijksoverheid helpt niet in het realiseren van lokaal draagvlak.

Hoe raakt deze trend het COA?

Het COA zal sensitief moeten zijn voor zijn bestuurlijke omgeving en inspelen op de ontwikkelingen om zich heen. De rol van de veiligheidsregio's (het realiseren van capaciteit voor de opvang van Oekraïense ontheemden) is nieuw in het migratiedomein, naast de Landelijke en Regionale regietafels en de reguliere contacten met gemeenten en provincies. Dit maakt dat het bestuurlijke speelveld uitgebreider is geworden. Op het moment van schrijven wordt door het ministerie van Justitie en Veiligheid gewerkt aan een juridisch instrumentarium om opvangcapaciteit voor asielzoekers te realiseren. Desalniettemin is het contact met de gemeente en omwonenden van groot belang bij het openen en de dagelijkse bedrijfsvoering van een opvanglocatie. Een actief netwerk in de lokale, regionale, provinciale en landelijke overheid blijft van belang.²

² Strategisch Omgevingsbeeld 2021

Trend 5 Conjecturele vastgoedmarkt

Terugblik op de beschreven trend

De conjuncturele beweging van de vastgoedmarkt, de woningmarkt, de nieuwbouwproductie blijft effect houden op de vastgoedactiviteiten van het COA.

Het nieuwe kabinet heeft een stevige ambitie op het gebied van woningbouw. In het Coalitieakkoord 2021 staat opgenomen dat het de ambitie is om de woningbouw te versnellen tot rond de 100.000 woningen per jaar. Deze ambitie is nog niet zo maar gerealiseerd door onder andere een krappe arbeidsmarkt en de stikstofproblematiek.

Hoe raakt deze trend het COA?

Voor het verwerven van nieuwe locaties kijkt het COA naar een specifiek deel van de vastgoedmarkt. De marktontwikkelingen zijn nog ongewis, waardoor het vinden van het juiste vastgoed binnen de financiële kaders van het COA een uitdaging blijft.

De doorlooptermijnen voor een 'normaal' vastgoedtraject komen niet altijd overeen met de dynamiek die in het op- en afschalen van opvangcapaciteit COA nodig is. Een stabiele vastgoedportefeuille met draagvlak, waarmee pieken in de instroom opgevangen kunnen worden, kan meer bestuurlijke rust geven in een dergelijke dynamiek. Een stabiele

vastgoedportefeuille maakt ook een strategisch personeelsbeleid mogelijk.

De krapte op de woningmarkt lijkt voorlopig niet opgelost, ondanks de ambitie uit het Coalitieakkoord 2021 – 2025. De voorraad beschikbare sociale huurwoningen blijft zeer gering, wat een vertraging oplevert in de uitstroom van vergunninghouders uit de opvang, alhoewel de vraag naar woningen voor vergunninghouders beperkt is in relatie tot het totaal aantal woningzoekenden.

Trend 6 Krapte op de arbeidsmarkt

Terugblik op de beschreven trend

De arbeidsmarkt heeft zich op veel vlakken hersteld van de coronacrisis. Het aantal WW-uitkeringen ligt op een laag niveau en er zijn veel vacatures. Dit gaat samen met een krapte in alle arbeidsmarktregio's van Nederland. Over de gehele linie is er inmiddels sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt binnen de voor het COA belangrijke beroepsklassen. De huidige onzekerheden in de samenleving door de oorlog in Oekraïne kunnen de economie en arbeidsmarkt beïnvloeden. Desondanks is de inschatting dat de arbeidsmarkt voorlopig zeer krap blijft, alsmede door de personele behoefte voor de opvang van de Oekraïners. Daarnaast is de vervangingsvraag binnen het social work domein in Nederland groot in verband met de vele medewerkers die de pensioenleeftijd bereiken de komende jaren.

Hoe raakt deze trend het COA?

De begeleiding van de asielzoekers is mensenwerk. Dit wordt uitgevoerd door medewerkers en vrijwilligers. Bij een krappe arbeidsmarkt, vooral in beroepsgroepen waar de krapte het grootst is, zoals in de zorg en het social work domein, is tijdig werven, boeien en binden van personeel een forse uitdaging. Het neveneffect is dat door uitblijven van voldoende menskracht de kwaliteit van de begeleiding vanuit het COA onder druk staat. Dit zal ook de komende jaren relevant blijven.

³ Strategisch Omgevingsbeeld 2021

Trend 7 Verminderd draagvlak; Polarisation binnen de maatschappij neemt toe

Terugblik op de beschreven trend

De polarisation binnen de maatschappij en het wisselende (lokale) draagvlak voor de opvang van asielzoekers blijft onverminderd een trend die voor het COA in haar dagelijkse werk invloed heeft. Dit komt onder meer tot uiting bij het verlengen of aangaan van nieuwe bestuursovereenkomsten.

“De coronacrisis werkt echter als een katalysator voor tegenstellingen en (horizontale) polarisation neemt daardoor toe. De tegenstellingen tussen gevaccineerden en ongevaccineerden, en tussen voor- en tegenstanders van het coronabeleid worden scherper zichtbaar. Maar ook al langer bestaande tegenstellingen worden uitvergroot. Zo is de ervaren kloof tussen kansarm en kansrijk gegroeid.”³

Tegelijkertijd laat de Flitsmonitor van maart 2022 van het ministerie van Justitie en Veiligheid een genuanceerd beeld zien, mede als gevolg van de ontwikkelingen in Oekraïne. Nederlanders zijn positiever geworden over de impact van migratie op de samenleving. En een meerderheid (58%) vindt dat Nederland mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld altijd moet opvangen. Een groter deel van de Nederlanders vindt tijdelijke noodopvang van asielzoekers acceptabel (61%) en er is meer draagvlak voor opvang in

eigen gemeente (50%). Tegelijkertijd vindt een groter deel van de Nederlanders dat Nederland voldoende asielzoekers opvangt (van 28% naar 35%).

Hoe raakt deze trend het COA?

Het COA zal ook de komende jaren te maken krijgen met politieke partijen, maatschappelijke organisaties en belangengroepen die nadrukkelijker aandacht vragen of sentimenten oproepen voor de groepen die zij vertegenwoordigen of tegen bepaalde andere groepen. Men vraagt om aanpassingen voor die groepen, zoals specifieke LHBTIQ+-opvang, versoberde opvang voor spoor 1 en 2, specifieke zorg en opvang voor mensen met multi-problematiek, etc.

Trend 8 Horizontalisering: van overheid naar nevenheid

Terugblik op de beschreven trend

“Het coronabeleid, de aanpak van de klimaatverandering en de toeslagenaffaire vergroten de verticale polarisation tussen overheid en burgers. Burgers geven aan behoefte te hebben aan meer openheid, eerlijke behandeling en een stabiele regering die problemen aanpakt en naar mensen luistert.”³

Het blijft voor onze samenleving zoeken naar de juiste balans. Bij bepaalde onderwerpen verlangt de burger een

daadkrachtige overheid en wil men heldere centrale aansturing. Bij andere onderwerpen wordt juist lokaal maatwerk, inspraak en betrokkenheid verlangd bij het opstellen en uitwerken van beleid. Bij de horizontalisering worden ook maatschappelijke organisaties en niet gouvernementele organisaties in beschouwing genomen als mogelijkheid om de samenleving te betrekken.

Hoe raakt deze trend het COA?

De snelheid waarmee tijdelijke opvangfaciliteiten zijn gerealiseerd voor de ontheemden uit de Oekraïne laat zien dat nationale maatschappelijke opgaven nog steeds gezamenlijk, overheid en burgers, aangepakt kunnen worden. Tegelijkertijd laat het huidige tekort aan opvangcapaciteit voor asielzoekers ook zien dat motivatie en urgentie belangrijke factoren zijn om rekening mee te houden.

Ook laat de opvang van ontheemden uit de Oekraïne ons zien dat andere organisaties dan het COA (zoals het Rode Kruis, Vluchtelingenwerk Nederland, het Leger des Heils, Takecarebnb) opvang kunnen realiseren. Het COA had de afgelopen jaren al een samenwerkings- of stakeholdersrelatie met deze organisaties. Wellicht krijgt deze relatie de komende jaren een andere dynamiek.

Trend 9 Digitalisering en technologisering veranderen de maatschappij en het werk

Terugblik op de beschreven trend

Digitalisering en technologisering bieden kansen en bedreigingen aan de maatschappij. De maatschappij is steeds verder aan het digitaliseren en ‘vernetwerken’. Het biedt kansen in de informatievoorziening aan de bewoners (MyCOA), in de samenwerking (Webex) tussen collega’s en in de verdere ondersteuning van onze werkzaamheden. De coronapandemie heeft op een aantal gebieden de acceptatie en het gebruik van digitale middelen versneld of geïntensiveerd.

Tegelijkertijd zorgen digitalisering en technologisering (en de afhankelijkheid ervan) voor een kwetsbaarheid waartegen de organisaties zich dienen te wapenen. In het strategisch omgevingsbeeld 2021 wordt, wellicht veelzeggend, onder het thema nationale veiligheid vooral gewaarschuwd voor de digitale risico’s van bijvoorbeeld beïnvloeding via fakenews of diefstal van kennis.

Hoe raakt deze trend het COA?

De digitalisering gaat steeds sneller en sneller. Om gebruik te kunnen maken van de kansen van digitalisering en de risico’s daarvan te beheersen, moet je beschikken over een wendbare organisatie met voldoende executiekracht en draagvlak binnen de organisatie om de mogelijkheden optimaal te benutten. Gezien de onderlinge

informatie-afhankelijkheid van (migratie) ketenpartners, is het de ambitie en noodzaak om meer en meer technische oplossingen hand-in-hand met de ketenpartners te gaan ontwikkelen en daar onze interne IV-organisatie op aan te laten sluiten. Daarnaast moeten we investeren in de digitale toegankelijkheid van onze systemen en online media.

Trend 10 Duurzaamheid hoog op de agenda

Terugblik op de beschreven trend

In het Nationaal Klimaatakkoord, vastgesteld in 2019, heeft Nederland bevestigd dat toegewerkt wordt naar 50% CO₂-reductie in 2030 conform het VN klimaatakkoord 2015. De in het klimaatakkoord opgenomen Rijksdoelstellingen betreffen de zeer concrete doelen die in 2030 behaald moeten worden door alle afzonderlijke departementen en uitvoeringsorganisaties. In het Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' wordt duidelijk dat het kabinet voornemens is deze doelstellingen aan te scherpen: "Om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn, scherpen we het doel voor 2030 in de Klimaatwet aan tot tenminste 55% CO₂-reductie". Kortom: we staan aan de lat voor een zwaardere politieke opdracht dat van het COA vraagt zich op te stellen als maatschappelijk partner op het klimaat.

Hoe raakt deze trend het COA?

In onze Meerjarenstrategie spreken wij onze maatschappelijke verantwoordelijkheid op duurzaamheid uit en hebben wij ambities op het gebied van het klimaat. Met als belangrijkste doel de reductie van onze algehele CO₂-uitstoot. Dat vraagt om een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering met fundamentele aanpassingen.

Een eerste stap om als COA deze verantwoordelijkheid te kunnen pakken, begint met de bewustwording van onze eigen impact op het klimaat. Sinds 2019 maken wij jaarlijks

onze CO₂-uitstoot inzichtelijk met de CO₂-footprint. In 2022 gaan we een stap verder en laten we ons voor het eerst certificeren volgens de CO₂-prestatieladder. Met als uiteindelijke doel: integrale verslaglegging en sturing op meervoudige waardecreatie, zodat het duidelijk is wat onze impact is en waar wij maatschappelijke meerwaarde creëren.

Bij al onze inspanningen op duurzaamheid werken we in hechte coalities en netwerkverbanden samen met het Ministerie van JenV, onze ketenpartners en andere (uitvoerende) overheidsinstanties. Ook zetten we in op actieve samenwerking met kennisinstellingen.

Colofon

Datum

22 december 2022

SBO Michiel Schrauwen, bestuursadviseur